

Den økonomiske udvikling og nyorientering på arbejdsmarkedet

-udfordringer og perspektiver for arbejdsmarkedspolitikken

Michael Rosholm
Handelshøjskolen,
Aarhus Universitet

Produktionsfald både i Danmark og internationalt

- Længerevarende tilbageslag/krybende opsving i vente
 - Faldende beskæftigelse/voksende ledighed frem til 2011 og faldende (eller i hvert fald lave) boligpriser
 - Påkrævet finanspolitisk konsolidering
=> Lav hjemlig efterspørgsel
 - Strammere kreditkrav/kapitaldækningsregler
=> færre investeringer i fast realkapital
=> tilpasning nedad i kapitalapparatet (?)

Produktionsfald både i Danmark og internationalt

- Længerevarende tilbageslag/krybende opsving i vente
 - Lav international efterspørgsel, til dels pga. konsolideringskrav hos samhandelspartnere
 - => Lav udenlandsk efterspørgsel
- Dog lyspunkter internationalt. Fuldt udbytte kræver dog en bedring af konkurrenceevnen
 - og det ser snarere ud til at vi skal MISTE markedsandele de næste år

Nøgletal

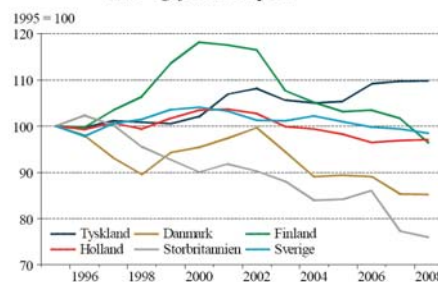
- BNP-fald på ca. 5 pct. i 2009 og udsigt til kun svag vækst i 2010
- Beskæftigelsen ventes at falde med ca. 200.000(?) fra 2008 til 2011
- Ledigheden stiger til ca. 170.000? i 2011
 - En stigning på 120.000
 - De sidste 80.000 forlader arbejdsstyrken? (udlændinge, ældre, og unge?)

På den lange bane

- Finanspolitisk holdbarhedsproblem og mangel på arbejdskraft!
- Udsigt til lavere produktivitetsvækst end handelspartnere!
=>Forværret konkurrenceevne (oven i den forværring vi har set siden 1990)
 - dels pga. lav produktivitetsvækst
 - dels pga. højere lønstigninger

Konkurrenceevne problematikken

Figur 1.45 Eksportpræstation opgjort i mængder, vare- og tjenesteeksport

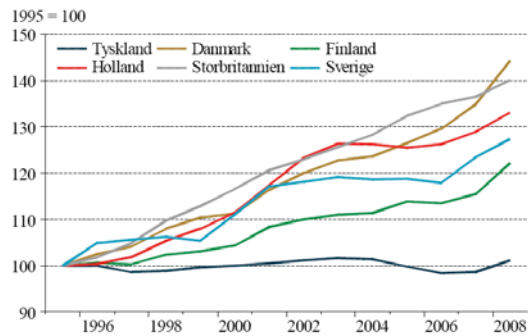
Anm.: Figuren viser udviklingen i eksporten relativt til markedsudviklingen opgjort i mængder, jf. ligning (2) i boks I.1. Data omfatter eksporten af varer såvel som af tjenester.

Kilde: OECD, *Economic Outlook*.

Sakset fra: Dansk Økonomi, Efterår 2009

Konkurrenceevne problematikken

Figur I.46 Enhedslønomkostninger

Anm.: Enhedslønomkostningerne er for hele økonomien.

Kilde: OECD, *Economic Outlook*.

Sakset fra: Dansk Økonomi, Efterår 2009

Opsummering

På den korte bane

- Krybende opsving,
- Stort fald i beskæftigelsen,
- Voksende langtidsledighed,
- Øget afgang fra arbejdsstyrken

På den lange bane

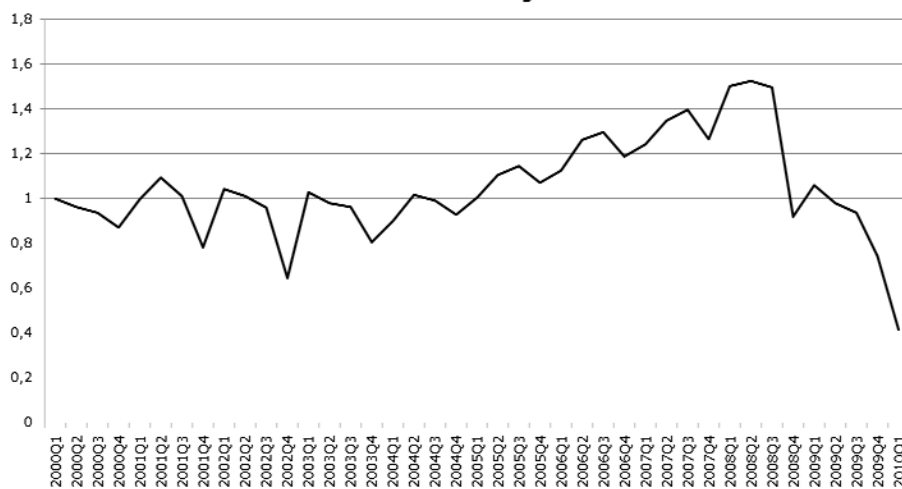
- Finanspolitisk holdbarheds / forsørgerbyrde problem
- Konkurrenceevne problem

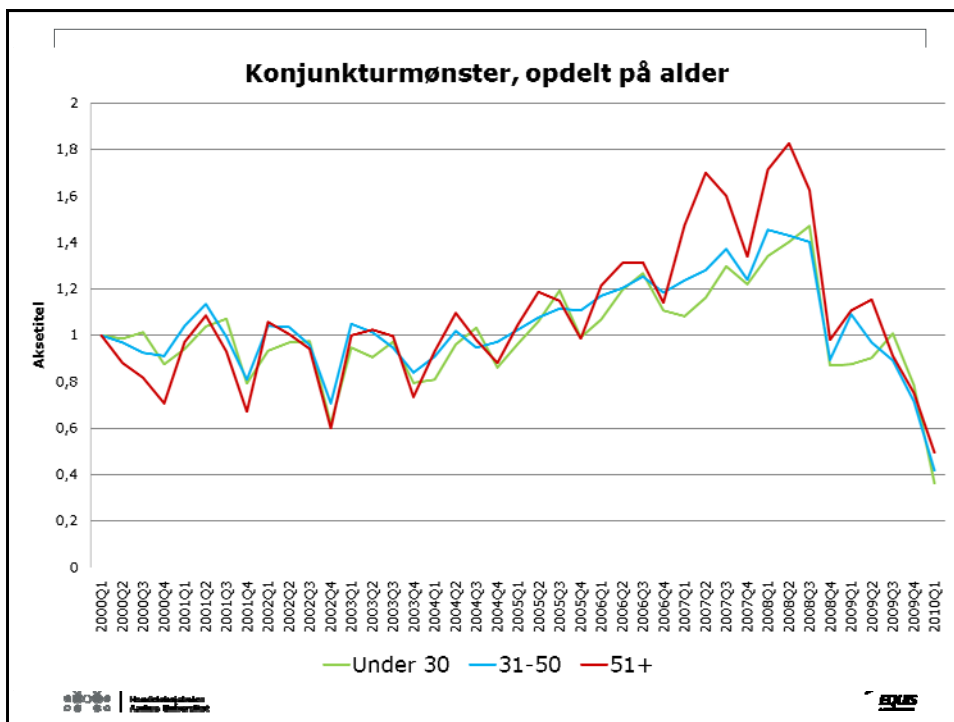
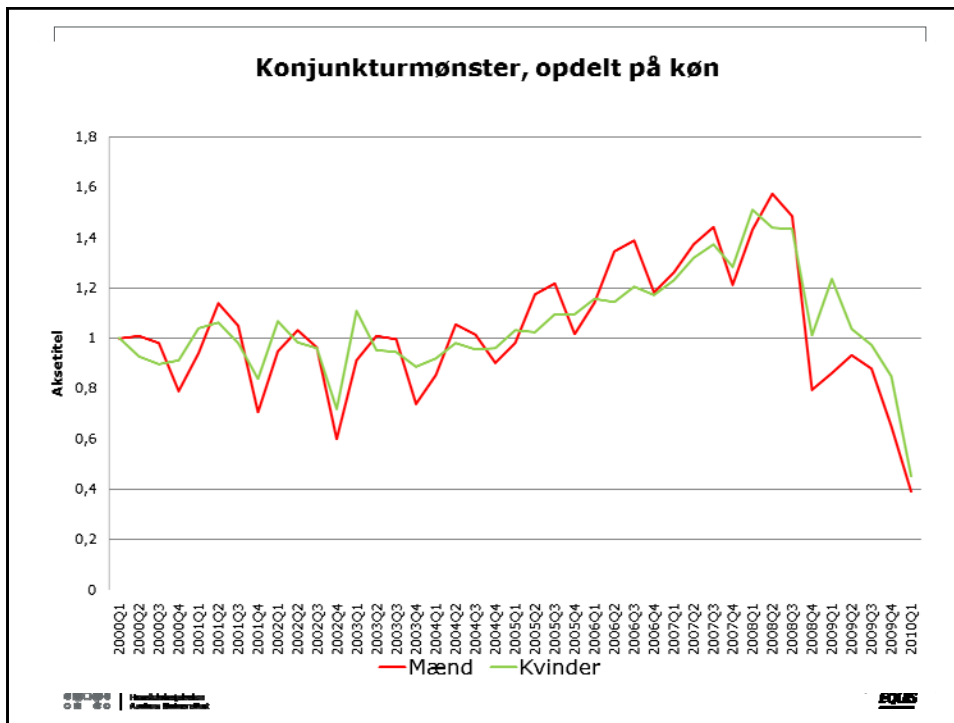
Hvordan ser det ud i BR Hovedstaden & Sjælland?

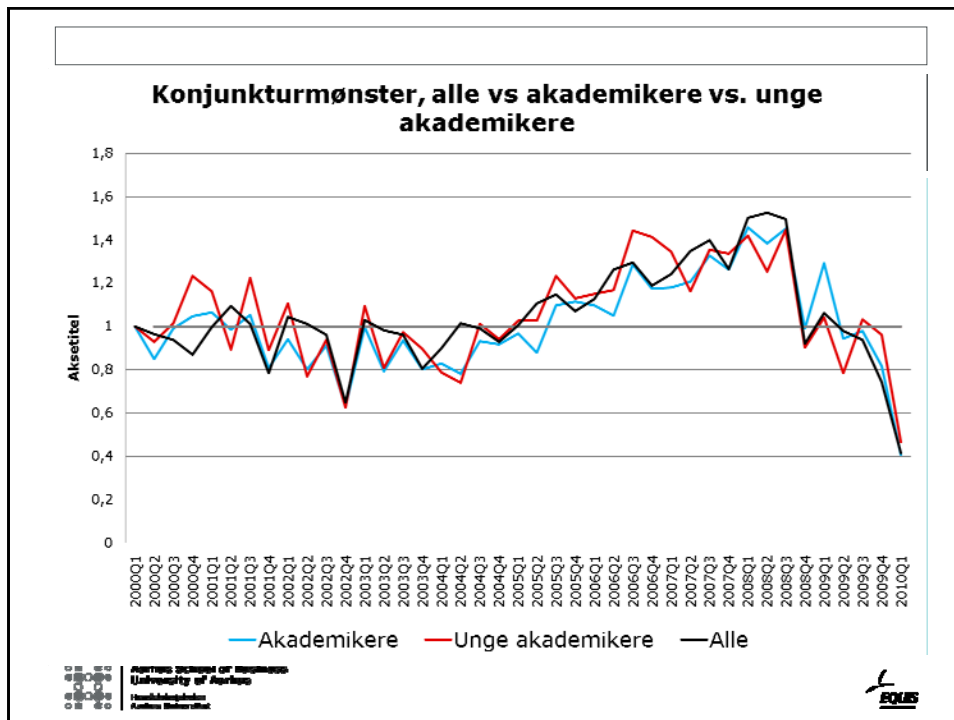
Problemerne:

1. Mangel på arbejdskraft (lang sigt)
2. Unge-ledighed
3. Akademikerledighed
4. Pukkel af ventende langtidsledighed :
 - Jeg har konstrueret ledighedsforløb for alle ledige i BR H&S (DREAM data)
 - På baggrund af disse har jeg beregnet ugentlige **afgangsrate**r til selvforsørgelse jan 2000-jan 2010
 - Disse er 'renset' for sammensætningseffekter, så de følgende kurver alene fanger konjunkturvirkningen på afgangsraten til selvforsørgelse

Konjunkturmønster i afgangsrater for forsikrede ledige til selvforsørgelse, renset for sammensætningseffekter, Hovedstaden & Sjælland

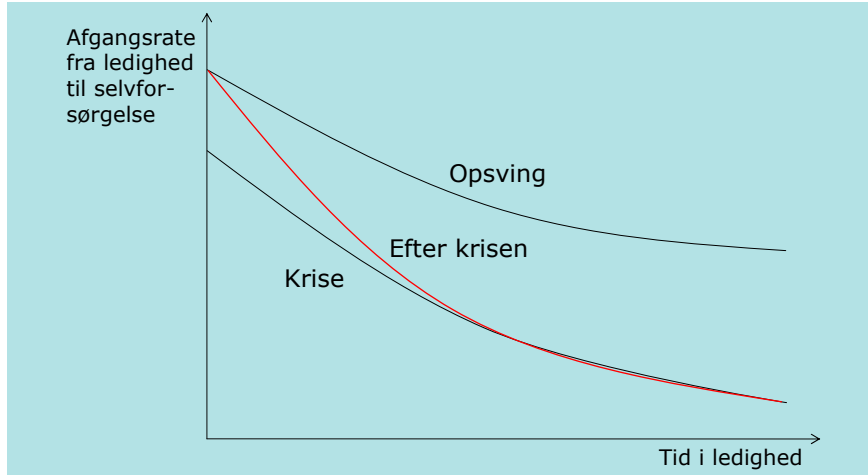

Hvad er problemerne i BR Hovedstaden & Sjælland?

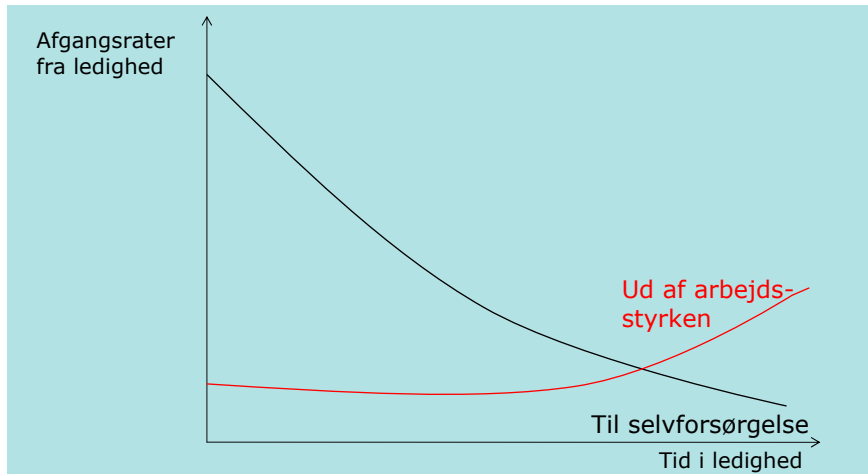
- Udsigt til en grusom stigning i langvarig ledighed, med mindre de lave afgangsrater adresseres!
- Unge ledige akademikere har øjensynlig ikke større eller mindre problemer end andre

Aarhus School of Business
 University of Aarhus
 Handelshøjskolen
 Aarhus Universitet

Hvad er risikoen ved langtidsledighed?

Hvad er risikoen ved langtidsledighed?

Hvad er risikoen ved langtidsledighed?

- Krisen =>
 - faldende afgangsrater fra ledighed = længere ledighedsperioder =>
 - flere langtidsledige
- Langtidsledige har lavere afgangsrater, *især når der er mange af dem* =>
 - når krisen ophører vil vi have mange langtidsledige med lave afgangsrater =>
 - det tager længere tid at reducere (langtids-) ledigheden igen end det tog at 'skabe' den:
 - *Vi har en stor gruppe langtidsledige som (derfor) har lave afgangsrater*
- **Risiko for permanent (eller i hvert fald meget langvarig) stigning i ledigheden**

Hvad er risikoen ved langtidsledighed?

- Øget afvandring fra arbejdsstyrken + øget langtidsledighed =>
- Voldsomt forhøjet risiko for marginalisering og eksklusion
- Behov for en præventiv indsats, samt
- En indsats overfor de kommende langvarigt ledige!

Hvad kan vi stille op?

- Begrænse omfanget af langtidsledighed, marginalisering og eksklusion!
 - De udsatte er især *de unge, de lavt uddannede, og de uden erhvervs erfaring*
- Tidlig intensiv indsats a la Hurtigt i Gang (I og II) kan anvendes for alle ledige eller målrettes
 - dokumenterede gode effekter
 - kræver flere ressourcer i jobcentre
 - **Vismændene:** Afsæt flere ressourcer til den aktive arbejdsmarkedspolitik under krisen for at fastholde en intensiv indsats

Hvad kan vi stille op?

- Tidlig intensiv indsats:
 - Intensive kontaktforløb!
 - Udsigt til tidlig aktivering, IKKE straksaktivering af dagpengemodtagere
 - Jobsøgningskurser
- Desuden forberede indsats for at modvirke bevægelser helt ud af arbejdsstyrken blandt langvarigt ledige
 - Undersøge om nogle former for aktivering, eller intensive kontaktforløb, modvirker disse bevægelser
 - Foreløbige resultater; ja, det kunne se ud til at aktivering modvirker arbejdsmarkedsexit

Hvad kan vi stille op?

- Bedre, men ikke for megen uddannelsesaktivering
 - Virker fastlåsende, bør i højere grad målrettes mod behovet
 - Bør ske i det ordinære uddannelses- og kursus-system
 - For megen 'uddannelsesaktivering' er ikke kvalitetssikret
 - Vigtigt med fokus på det *ordinære uddannelses- og efteruddannelsessystem*, så jobcentrene ikke 'opfinder' billige kurser for at 'booste' refusionen

Hvad kan vi stille op?

- Særlig indsats for de unge
 - Marginalisering et særligt problem for disse
 - risikerer at ødelægge hele karriereforløbet
 - Kontaktforløb = moralsk støtte og hjælp og vejledning
 - Fokus på uddannelse og opkvalificering
 - Igen vigtigt med fokus på det *ordinære uddannelsessystem*
 - *De unge akademikere: ikke aktivere for tidligt! Kontaktforløb formentlig bedre*
- **Vismændene:** Sikre at kommunernes incitament er til at hjælpe ledige hurtigst muligt i job ikke skævvrides af uhensigtsmæssige økonomiske incitament

Langsigtede udfordringer og beskæftigelsespolitikken?

- Vi har brug for en beskæftigelsespolitik, som befordrer produktivitetsvækst

Vismændene:

- Uddannelse: højtuddannet arbejdskraft
 - Indvandring: mere fleksibel jobkort ordning
 - Flexibilitet: **fastholdelse af flexicurity elementerne** på arbejdsmarkedet
 - (højt kvalificerede) medarbejderes mobilitet bidrager til vækst i produktiviteten
-
- ...og sikrer holdbarheden samt et øget arbejdsudbud:
 - Afskaffelse af efterlønnen
 - Dagpengereform? (babyen og badevandet)